

The Sustainable Conservation of the E-Pok Puppet: An Intangible Cultural Heritage of Luang Prabang

Sonesay HAEKHAM*, Soulideth KEOBOALAPHET² and Boy Duangchan³

Office of Resources and Academic Services Souphanouvong University, Lao PDR

Abstract

This research explores the sustainable conservation of the E-Pok puppet theatre, an important form of intangible cultural heritage in Luang Prabang. Using qualitative methods, the study includes interviews with key stakeholder groups: elder performers skilled in the traditional art, younger performers as potential successors, community members from Xieng Thong and Kiri villages, officials from the Department of Information, Culture and Tourism of Luang Prabang Province, and 15 cultural heritage experts. Data was collected through surveys and both structured and unstructured interviews. The findings reveal that the E-Pok puppet theatre possesses significant historical, cultural, and spiritual value, reflecting the traditions and beliefs of the local community. However, its preservation is challenged by declining interest among younger generations, the need to adapt performances for contemporary audiences, and inconsistent funding. To address these challenges, the study proposes three key strategies for sustainable conservation: (1) encouraging youth engagement and participation, (2) integrating the performances into the tourism sector to generate income and raise awareness, and (3) digitally recording the performances and implementing a comprehensive promotional communication plan.

Keywords: Conservation, E-Pok Puppet Theatre, Intangible Cultural Heritage, Sustainable Cultural Preservation

*Correspondence: Sonesay HAEKHAM,
Office of Resources and Academic
Services Souphanouvong University.
Tel: +856 20 55199529
E-mail: sonesay999@gmail.com

Article Info:

Submitted: June 10, 2025

Revised: July 20, 2025

Accepted: August 06, 2025

1. ພາກສະເໜີ

ປັດຈຸບັນ ແມ່ນຍຸກໂລກາວິວັດ, ຍຸກຂອງການເຊື່ອມໂຍງ ແລະ ເປັນຍຸກແຫ່ງການນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີທີ່ທັນສະໄໝ ບໍ່ສະເພາະແຕ່ເຄືອຂ່າຍການຖ່າຍທອດ ແລະ ສິ່ງຂໍ້ມູນຂ່າວສານເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຄວາມກ້າວໜ້າ ດັ່ງກ່າວຍັງໄດ້ມີການຂະຫຍາຍຕົວຢ່າງກວ້າງຂວາງໃນທຸກຂົງເຂດວຽກງານ ແລະ ໄດ້ກາຍເປັນກຳລັງແຮງຊຸກຍູ້ເຮັດໃຫ້ການພັດທະນາເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມຂອງໂລກໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຮອບດ້ານທັງໃນດ້ານບວກ ແລະ ດ້ານລົບ (ອໍລະບຸນ, 2008).

ວຽກງານວັດທະນະທຳ ຖືເປັນໃຈກາງແຫ່ງການສື່ສານຄວາມສຳພັນຂອງບັນດາປະເທດໃນເວທີຕ່າງໆຂອງພາກພື້ນ ແລະ ສາກົນຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ໃນຂອບເຂດການອະນຸລັກຮັກສາ ແລະ ສົ່ງເສີມວິຖີຊີວິດວັດທະນະທຳຂອງມວນມະນຸດໃນໂລກທີ່ມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງເຊື້ອຊາດ ຄວາມເຊື່ອ ສາສະໜາ ຮີດຄອງປະເພນີ ເອກະລັກຂອງແຕ່ລະປະເທດ ແລະ ອື່ນໆ (ພົນລີຊາ, 2002) ສິລະປະພື້ນບ້ານ ເປັນອັດຕະລັກທາງວັດທະນະທຳທີ່ສຳຄັນອີກຂະແໜງ ໜຶ່ງທີ່ຄວນອະນຸລັກ ແລະ ສືບທອດ ໄວ້ເປັນມໍຣະດົກປະຈຳຊາດ (ຊາທຳມາ, 2016). ບົດບາດຂອງສິລະປະການສະແດງພື້ນບ້ານ ນອກຈາກຈະເປັນເຄື່ອງສະແດງຄວາມຈະເລີນທາງວັດທະນະທຳ ແລະ ຄວາມງົດງາມແຫ່ງວິຖີຊີວິດຊຸມຊົນຂອງທ້ອງຖິ່ນແລ້ວ ຍັງເປັນສິ່ງສຳຄັນໃນການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ແກ່ຊຸມຊົນ ແລະ ສັງຄົມອີກດ້ວຍ (ສິລະປະກອນ, 2542). ການຈັດການທາງດ້ານສິລະປະວັດທະນະທຳການສະແດງເປັນເລື່ອງທີ່ມີຄວາມສຳຄັນຢ່າງຍິ່ງສຳລັບລາວ ເນື່ອງດ້ວຍການດຳລົງຮັກສາສິລະປະວັດທະນະທຳທັງເປັນຮູບປະທຳ ແລະ ນາມມະທຳ ແມ່ນກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມຮັກ, ຄວາມຫວຽດແທນ, ຄວາມເຂົ້າໃຈ, ຄວາມພາກພູມໃຈໃນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຄວາມເປັນຊາດລາວ (ຮັດຕະນະວົງ, 1998) ຕະຫຼອດຈົນເພື່ອປະໂຫຍດໃນການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າຂອງຄົນຮຸ່ນຫຼັງ ດ້ວຍການສຶກສາທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ພູມບັນຍາພື້ນບ້ານປຽບເໝືອນ ແວ່ນ

ແຍງ ທີ່ສະທ້ອນໃຫ້ມະນຸດໄດ້ຫັນມາສຳຫຼວດ ແລະ ຮູ້ຈັກ ຮາກເຫງົ້າຂອງຕົນເອງອີກດ້ວຍທັງເປັນການໄດ້ສຶກສາຮຽນຮູ້ ແລະ ການຖ່າຍທອດວັດທະນະທຳອັນເປັນພູມບັນຍາທ້ອງຖິ່ນ ເຊິ່ງໄດ້ກ່າວໄວ້ວ່າ ເປັນຂະບວນການເສີມສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງຕໍ່ຈິດສຳນຶກທາງວັດທະນະທຳອັນຈະນຳໄປສູ່ການພັດທະນາຊຸມຊົນ ແລະ ປະເທດຊາດຢ່າງຍິ່ງຍືນ ແລະ ເຂັ້ມແຂງ (Max , 1968).

ການສະແດງລະຄອນ ຫຸ່ນອີ່ປ້ອກ ແມ່ນການສະແດງປະເພດໜຶ່ງທີ່ເປັນເອກະລັກສະເພາະຂອງຊາວຫຼວງພະບາງ ແລະ ເປັນສັນຍາລັກໜຶ່ງທີ່ມີຄວາມໂດດເດັ່ນໃນທ້ອງຖິ່ນຂອງຫຼວງພະບາງ ແລະ ໄດ້ຮັບຮອງຈາກອົງການປົກຄອງແຂວງຫຼວງພະບາງ ຂຶ້ນເປັນມໍຣະດົກວັດທະນະທຳ ນາມມະທຳ ແຫ່ງຊາດ ລະດັບທ້ອງຖິ່ນຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ (ພະແນກຖະແຫຼງຂ່າວ, ວັດທະນະທຳ ແລະ ທ່ອງທ່ຽວ, 2021). ສະນັ້ນ ເພື່ອເປັນປົກປັກຮັກສາ ແລະ ສົ່ງເສີມໃນການສະແດງລະຄອນຫຸ່ນອີ່ປ້ອກ ໃຫ້ຄົງຢູ່ກັບຊາວຫຼວງພະບາງ ໂດຍສະເພາະຊຸມຊົນໃນບ້ານຊຽງທອງ - ຄີລີ ແລະ ມີການຖ່າຍທອດ, ສືບຕໍ່ໄປໃນອະນາຄົດນັ້ນ ຕ້ອງໄດ້ຊອກຫາແນວທາງໃນການສົ່ງເສີມ ແລະ ຕໍ່ຍອດໃຫ້ການສະແດງດັ່ງກ່າວ ພື້ນເດັ່ນໃນສັງຄົມ ແລະ ມີການສະແດງຮັບໃຊ້ໃຫ້ແກ່ສັງຄົມ, ພ້ອມທັງມີການປົກປັກຮັກສາໄດ້ທາງດ້ານເອກະລັກສະເພາະຂອງການສະແດງລະຄອນຫຸ່ນອີ່ປ້ອກຫຼວງພະບາງຢ່າງແທ້ຈິງ ແລະ ກາຍເປັນຫ້ອງສະໝຸດທີ່ມີຊີວິດ, ເປັນແຫຼ່ງຂໍ້ມູນທີ່ສຳຄັນໃຫ້ແກ່ນັກສຶກສາ, ບັນຍາຊົນ ໄດ້ຮຽນຮູ້, ຄົ້ນຄວ້າ, ວິໄຈທາງດ້ານວັດທະນະທຳ ແລະ ສິ່ງທີ່ສຳຄັນຍິ່ງ ແມ່ນກາຍເປັນແມ່ແຮງທີ່ຍຸ້ງດັນໃຫ້ແກ່ຂະແໜງການທ່ອງທ່ຽວຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ ທີ່ເປັນພື້ນຖານຂອງການສ້າງລາຍຮັບໃຫ້ແກ່ຊຸມຊົນ ແລະ ແຂວງ. ພື້ນທີ່ດັ່ງກ່າວຈະກາຍເປັນ ມົນສະເໜີອັນສຳຄັນໃນການດຶງດູດບັນດານັກທ່ອງທ່ຽວທັງພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດເຂົ້າມາຢ້ຽມຍາມຖາມຂ່າວ ແລະ ພັກຜ່ອນຍ່ອນອາລົມໃນສະຖານທີ່ແຫ່ງດິນແດນອະລິຍະທຳ. ດ້ວຍເຫດຜົນດັ່ງກ່າວ ເຫັນໄດ້

ວ່າການອະນຸລັກ, ການປົກປັກຮັກສາ ແລະ ການສົ່ງເສີມ ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ຂະນົບທຳນຽມ, ຮີດຄອງປະເພນີອັນດັ້ງເດີມ ແລະ ຊົງຄຸນຄ່າເຫຼົ່ານີ້ໃຫ້ຄົງຢູ່ ແລະ ສືບຕໍ່ໄປແບບຍືນຍົງນັ້ນ, ສະແດງໃຫ້ເຫັນໃນການຈັດການຄຸ້ມຄອງ ໃຫ້ວຽກງານດັ່ງກ່າວດຳເນີນຕາມຂະນົບທຳນຽມຮີດເກົ່າຄອງເດີມອັນທີ່ດີງາມ ພ້ອມທັງເສີມຂະຫຍາຍມູນເຊື້ອວັດທະນະທຳອັນທີ່ດີງາມ ແລະ ໂດດເດັ່ນດັ່ງກ່າວດັ່ງກ່າວສືບໄປນັ້ນ (WANWICHAI, 2016). ພ້ອມກັນນັ້ນກໍຕ້ອງໄດ້ໂຄສະນາເຜີຍແຜ່ວັດທະນະທຳອັນດີງາມເຫຼົ່ານັ້ນ ໃຫ້ສັງຄົມຮັບຮູ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງ. ດັ່ງນັ້ນ, ຜູ້ຄົນຄວ້າຈົ່ງສົນໃຈສຶກສາ ການອະນຸລັກວັດທະນະທຳການສະແດງລະຄອນ ຫຸ່ນອີ່ປ່ອກ ແບບຍືນຍົງ ເພື່ອນຳເອົາຜົນການຄົ້ນຄວ້າທີ່ເປັນປະໂຫຍດໃນຄັ້ງນີ້ ໄປເປັນຂໍ້ມູນການອະນຸລັກຮັກສາວັດທະນະທຳທີ່ເປັນມູນມໍຣະດົກຂອງຊາດລາວໃຫ້ຄົງຄຸ້ມກັບສັງຄົມລາວຕະຫຼອດໄປ.

2. ອຸປະກອນ ແລະ ວິທີການ

2.1. ປະຊາກອນ ແລະ ກຸ່ມຕົວຢ່າງ

ການຄົ້ນຄວ້າ ການອະນຸລັກວັດທະນະທຳການສະແດງຫຸ່ນອີ່ປ່ອກ ແບບຍືນຍົງ ໃນຫຼວງພະບາງ ຄັ້ງນີ້ແມ່ນໄດ້ລົງເກັບກຳຂໍ້ມູນ ຢູ່ບ້ານຊຽງທອງ - ຄີລີ, ພະແນກຖະແຫຼງຂ່າວ, ວັດທະນະທຳ ແລະ ທ່ອງທ່ຽວ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ໂດຍຜູ້ຄົນຄວ້າໄດ້ເລືອກກຸ່ມຕົວຢ່າງແບບເຈາະຈົງ (Purposive Sampling) ເປັນບຸກຄົນ ຫຼື ກຸ່ມທີ່ມີຄຸນລັກສະນະສະເພາະທີ່ໃຫ້ຄວາມຮ່ວມມື ແລະ ສາມາດໃຫ້ຂໍ້ມູນໄດ້ເຊິ່ງລວມທັງໝົດແມ່ນ 15 ຄົນ.

ຂັ້ນຕອນການເລືອກກຸ່ມຕົວຢ່າງແບບເຈາະຈົງ:

1. ກຳນົດຈຸດປະສົງຂອງການຄົ້ນຄວ້າ: ຕ້ອງຮູ້ວ່າຕ້ອງການຂໍ້ມູນຈາກກຸ່ມໃດ ແລະ ລັກສະນະສະເພາະຂອງຕົວຢ່າງ: ອາຍຸ, ປະສົບການ, ວິຊາຊີບ, ຄວາມຮູ້ສະເພາະ.
2. ກຳນົດບັນດາຄຸນລັກສະນະຂອງຕົວຢ່າງ: ຕັ້ງເງື່ອນໄຂການຄັດເລືອກ (ເຊັ່ນ: ຜູ້ທີ່ເຄີຍເປັນນັກສະແດງລະຄອນນີ້ມາກ່ອນ ແລະ ມີປະສົບການດ້ານນີ້)
3. ຄົ້ນຫາ ແລະ ເຊື່ອມຕໍ່ກັບຕົວຢ່າງ: ໂດຍຜ່ານການສຳພາດ, ການແນະນຳຈາກຜູ້ອື່ນ ຫຼື ການເຂົ້າຮ່ວມກຸ່ມໃດກຸ່ມໜຶ່ງ.
4. ກວດສອບຄວາມເໝາະສົມ: ຕົວຢ່າງຕ້ອງຕອບສະໜອງຕາມເງື່ອນໄຂທີ່ກຳນົດໄວ້.
5. ເກັບກຳຂໍ້ມູນ: ເມື່ອເລືອກໄດ້ຕົວຢ່າງທີ່ເໝາະສົມ, ກໍ່ເລີ່ມສຳພາດ ຫຼື ເກັບຂໍ້ມູນ.

ຈຸດເດັ່ນຂອງ Purposive Sampling:

- ເໝາະສຳລັບການຄົ້ນຄວ້າແບບຄຸນນະພາບ (Qualitative Research)
- ປະຢັດເວລາ ແລະ ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ເພາະບໍ່ຕ້ອງໃຊ້ຕົວຢ່າງຈຳນວນຫຼາຍ.
- ເລືອກຕົວຢ່າງທີ່ມີຄວາມຮູ້ສະເພາະ ເພື່ອຕອບຄຳຖາມການຄົ້ນຄວ້າໄດ້ດີ.

ໂດຍໃຊ້ກຸ່ມປະຊາກອນເປັນລາຍບຸກຄົນເພື່ອຮິບຮວມຂໍ້ມູນ 3 ກຸ່ມດັ່ງນີ້

- ກຸ່ມຜູ້ຮູ້ (Key Informants) ໄດ້ແກ່ ກຸ່ມບຸກຄົນທີ່ໃຫ້ຂໍ້ມູນເຊິ່ງເລິກ ແລະ ສຳຄັນກ່ຽວກັບຫຸ່ນອີ່ປ່ອກ ປະກອບດ້ວຍ ນັກວິຊາການດ້ານການສະແດງຫຸ່ນອີ່ປ່ອກ ໄດ້ແກ່ ນັກວິຊາການຈາກ ພະແນກຖະແຫຼງຂ່າວ, ວັດທະນະທຳ ແລະ ທ່ອງທ່ຽວ ແຂວງຫຼວງພະບາງ 11 ທ່ານ, ຜູ້ນຳຊຸມຊົນ ໄດ້ແກ່ ນາຍບ້ານ, ໝໍພອນ, ແນວໂຮມບ້ານ, ຜູ້ຮັບຜິດຊອບການສະແດງລະຄອນຫຸ່ນອີ່ປ່ອກ ຫຼວງພະບາງ ບ້ານຊຽງທອງ - ຄີລີ ລວມຈຳນວນ 4 ທ່ານ. ນອກນັ້ນຍັງມີບັນດາທ່ານຊົງຄຸນຈຸດທີ ຄື: ຫົວໜ້າໂຮງລະຄອນພະລັກ - ພະລາມ, ທ່ານ ອາຈານ ຝຶກສອນ

ການຫຼິ້ນຫຸ່ນອີ່ປ່ອກ ສູນວັດທະນະທຳເດັກແຂວງຫຼວງພະບາງ ແລະ ອາຈານອາວຸໂສ ທີ່ບ້ານຊຽງທອງ.

- ກຸ່ມຜູ້ປະຕິບັດ (Casual Informants) ໄດ້ແກ່ນັກສະແດງລະຄອນຫຸ່ນອີ່ປ່ອກ ຈຳນວນ 9 ທ່ານ (ລວມມີ ນັກສະແດງຜູ້ຊົງຄຸນຈຸດທີ ທີ່ບ້ານຊຽງທອງ - ຄີລີ ຈຳນວນ 2 ທ່ານ, ນັກສະແດງທີ່ເປັນນັກຮຽນທີ່ຢູ່ບ້ານຊຽງທອງ - ຄີລີ 7 ນັ່ງ).

- ກຸ່ມຜູ້ກ່ຽວຂ້ອງ (General Informants) ໄດ້ແກ່ກຸ່ມບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມກ່ຽວຂ້ອງກັບຫຸ່ນອີ່ປ່ອກ ປະຊາຊົນຍາດພີ່ນ້ອງ, ລູກຫຼານຂອງນັກສະແດງລະຄອນຫຸ່ນອີ່ປ່ອກ ແລະ ຜູ້ຊົມການສະແດງ ຈຳນວນ 2 ຄົນ.

2.2 ເຄື່ອງມືທີ່ໃຊ້ໃນການເກັບກຳຂໍ້ມູນ

ການຄົ້ນຄວ້າ ການອະນຸລັກວັດທະນະທຳການສະແດງຫຸ່ນອີ່ປ່ອກ ແບບຍືນຍົງໃນຫຼວງພະບາງຄັ້ງນີ້ເປັນການສຶກສາແບບຄຸນນະພາບ (Qualitative Research) (Kamal, 2019). ແມ່ນນຳໃຊ້ແບບສຳພາດ, ການຕັ້ງຄຳຖາມສຳພາດຕາມຈຸດປະສົງຂອງການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ການຫາຄຸນນະພາບຂອງເຄື່ອງມື IOC (Index of Item-objective Congruence) ຈາກຊົງຄຸນນະຈຸດ 3 ທ່ານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງສະເພາະດ້ານໂດຍມີຄ່າ IOC = 1. ສາມາດນຳໄປໃຊ້ໃນການເກັບຂໍ້ມູນຕົວຈິງໄດ້. ເພື່ອສຶກ ການອະນຸລັກວັດທະນະທຳ ນາມມະທຳ ອີ່ປ່ອກແບບຍືນຍົງ ຢູ່ນະຄອນ ຫຼວງພະບາງ ແຂວງຫຼວງພະບາງ ໂດຍການຄົ້ນຄວ້າຈາກພາກສະໜາມ (Field Study) ເພື່ອເກັບຮວບຮວມຂໍ້ມູນ.

2.3 ວິທີການເກັບກຳຂໍ້ມູນແບບຄຸນນະພາບ

ການເກັບກຳຂໍ້ມູນໃນການຄົ້ນຄວ້າ ແບບຄຸນນະພາບ ມີ 4 ປະເພດເປັນພື້ນຖານເຊັ່ນ ການສັງເກດ, ພາດ, ການເກັບກຳເອກະສານ, ການບັນທຶກສຽງ ແລະ ພາບ (Creswell, 2014) ການສຳພາດມີຫຼາຍແບບເຊັ່ນ: ການສຳພາດຮູບແບບຕົວຕໍ່ຕົວ (face-to-face interviews), ຮູບແບບເປັນກຸ່ມສະເພາະ (focus group interviews), ຮູບແບບອອນລາຍເປັນກຸ່ມສະເພາະ (online focus group), ຮູບແບບທາງອີເມວ ຫຼື ຮູບແບບທາງອິນເຕີເນັດ (e-mail or Internet) ແລະ ຮູບແບບທາງໂທລະສັບ (telephone interviews) (ທ່ານ reswell, 2014). ການສຳພາດແບບບໍ່ມີຄຳຖາມ (unstructured interviews), ແບບມີຄຳຖາມຈຳນວນໜຶ່ງ (semi- structured interviews), ການສຳພາດແບບມີຄຳຖາມ (structured interviews). ຄຳຖາມສຳພາດເປັນຄຳຖາມ ແບບເປີດກວ້າງ, ມີການອັດສຽງ ແລະ ມີການຂຽນຄຳເວົ້າອອກ (Patton, 1990) ໃນການຄົ້ນຄວ້າຄັ້ງນີ້, ຄະນະຄົ້ນຄວ້າ ນຳໃຊ້ການສຳພາດຮູບແບບເທື່ອລະຄົນ (individual interviews) ມີຮ່າງຄຳຖາມ. ການສຳພາດແບບມີຮ່າງຄຳຖາມ ແມ່ນຮັບປະກັນການສຳພາດທີ່ມີປະສິດພາບ (Patton M., 1990). ການຄົ້ນຄວ້າຄັ້ງນີ້ ສ້າງ ຄຳຖາມ ສຳພາດລວມ ແລະ ມີຄຳຖາມເຈາະຈົ້ມສະເພາະ. ຄະນະຜູ້ວິໄຈໄດ້ນຳເອົາຂໍ້ມູນມາກວດສອບຂໍ້ມູນແບບສາມເສ້້າ (Data Triangulation) ແລ້ວຈຶ່ງນຳເອົາຂໍ້ມູນມາວິເຄາະໃນເຊິ່ງຄຸນນະພາບ ການກວດສອບຂໍ້ມູນແບບສາມເສ້້າ ເພື່ອເປັນການກວດສອບຄວາມຖືກຕ້ອງ ເຊິ່ງມີການກວດສອບ 4 ດ້ານຄື ດ້ານຂໍ້ມູນ, ດ້ານຜູ້ສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ, ດ້ານທິດສະດີ ແລະ ດ້ານເກັບຮວບຮວມຂໍ້ມູນດັ່ງນີ້:

ກ. ດ້ານຂໍ້ມູນ ((Data Triangulation) ຄືການກວດສອບຂໍ້ມູນດ້ານສະຖານທີ່, ດ້ານເວລາ ແລະ ດ້ານບຸກຄົນ ເພື່ອກວດສອບວ່າດ້ານສະຖານທີ່ຂໍ້ມູນຕ່າງກັນແນວໃດ ດ້ານເວລາ ຖ້າຂໍ້ມູນຕ່າງເວລາກັນຈະຄືກັນ ຫຼື ຕ່າງກັນແນວໃດ? ດ້ານບຸກຄົນ ຖ້າຜູ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນປ່ຽນໄປຂໍ້ມູນຈະຄືກັນ ຫຼື ແຕກຕ່າງກັນແນວໃດ?

ຂ. ດ້ານຜູ້ຄົ້ນຄວ້າ (Investigator Triangulation) ຄືການກວດສອບວ່າຜູ້ຄົ້ນຄວ້າແຕ່ລະຄົນທີ່ສຶກສາວິໄຈມີຂໍ້ມູນຕ່າງກັນແນວໃດ

ຄ. ດ້ານທິດສະດີ (Theory Triangulation) ຄືການກວດສອບວ່າຖ້າຜູ້ຄົນຄວ້າໃຊ້ແນວຄິດທິດສະດີແຕກຕ່າງກັນຈາກເດີມຈະເຮັດໃຫ້ການຕີຄວາມໝາຍຂໍ້ມູນແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍໜ້ອຍພຽງໃດ?

ງ. ດ້ານການເກັບຮວບຮວມຂໍ້ມູນ (Methodological Triangulation) ຄືການໃຊ້ວິທີການເກັບຮວບຮວມຂໍ້ມູນຕ່າງກັນໃນການເກັບຂໍ້ມູນເລື່ອງດຽວກັນ.

2.4 ວິທີການເກັບຮວບຮວມຂໍ້ມູນ

ການເກັບຮວບຮວມຂໍ້ມູນ ໃນການຄົ້ນຄວ້າຄັ້ງນີ້ ໄດ້ດຳເນີນໄປຕາມຂັ້ນຕອນ ດັ່ງນີ້:

1) ການເກັບຂໍ້ມູນເອກະສານງານວິໄຈທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການສະແດງຫຸ່ນລະຄອນອີ່ປ່ອກ, ການອະນຸລັກລະຄອນອີ່ປ່ອກ ຈາກໜັງສື ຕຳລາວິຊາການ, ວິທະຍານິພົນ ແລະ ອື່ນໂຕເນັດ.

2) ການເກັບກຳຂໍ້ມູນເອກະສານຈາກ ເອກະສານວຽກງານຄຸ້ມຄອງ-ອະນຸລັກວັດທະນະທຳຂອງພັກ-ລັດຖະບານ ແຕ່ລະໄລຍະ.

3) ການເກັບຮິບຮວມຂໍ້ມູນຈາກພາກສະໜາມ ໄດ້ໃຊ້ວິທີການສຳຫຼວດ, ສຳພາດກຸ່ມເປົ້າໝາຍ, ການຖ່າຍຮູບພາບ ແລະ ບັນທຶກສຽງ ລະອຽດໃນການໃຫ້ຂໍ້ມູນ, ການຈົດບັນທຶກ ແລະ ການບັນທຶກສຽງ ຢ່າງໃກ້ຊິດ ເພື່ອຈະໄດ້ກວດສອບຂໍ້ມູນທີ່ສົມບູນກັບຂໍ້ເທັດຈິງ.

2.5 ການວິເຄາະຂໍ້ມູນ

ຄະນະຄົ້ນຄວ້າໄດ້ເກັບຂໍ້ມູນຕາມຈຸດປະສົງຂອງການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ຂອບເຂດຄວາມຄິດຂອງການຄົ້ນຄວ້າ ການຈັດເກັບຂໍ້ມູນໃນລັກສະນະພັນລະນາວິເຄາະ ແບ່ງເປັນ 5 ຂັ້ນຕອນ ດັ່ງນີ້:

1) ນຳຂໍ້ມູນມາກວດສອບຄວາມສົມບູນ ຄວາມຖືກຕ້ອງຂອງຂໍ້ມູນ ແລະ ນຳຂໍ້ມູນມາຈັດຮຽງຕາມລຳດັບໃຫ້ຮຽບຮ້ອຍ ເພື່ອຢາຍຕໍ່ການວິເຄາະຂໍ້ມູນ

2) ສະຫຼຸບຂໍ້ມູນຈາກເຄື່ອງມືແຕ່ລະກຸ່ມ ນຳຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ມາຈັດຮຽງຕາມຈຸດປະສົງຂອງການຄົ້ນຄວ້າເຊິ່ງພັນລະນາ ຫຼັງຈາກມີການຈັດຮຽງຂໍ້ມູນຮຽບຮ້ອຍແລ້ວ ຜູ້ວິໄຈໄດ້ນຳເອົາຂໍ້ມູນມາກວດສອບຂໍ້ມູນແບບສາມເສົ້າ (Data Triangulation) ແລ້ວຈຶ່ງນຳເອົາຂໍ້ມູນມາວິເຄາະໃນເຊິ່ງຄຸນນະພາບ ການກວດສອບຂໍ້ມູນແບບສາມເສົ້າ ເພື່ອເປັນການກວດສອບຄວາມຖືກຕ້ອງ ເຊິ່ງມີການກວດສອບ 4 ດ້ານຄື ດ້ານຂໍ້ມູນ, ດ້ານຜູ້ສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ, ດ້ານທິດສະດີ ແລະ ດ້ານເກັບຮວບຮວມຂໍ້ມູນ ດັ່ງນີ້:

ກ. ດ້ານຂໍ້ມູນ ((Data Triangulation) ຄືການກວດສອບຂໍ້ມູນດ້ານສະຖານທີ່, ດ້ານເວລາ ແລະ ດ້ານບຸກຄົນ ເພື່ອກວດສອບວ່າ ດ້ານສະຖານທີ່ຂໍ້ມູນຕ່າງກັນແນວໃດ ດ້ານເວລາ ຖ້າຂໍ້ມູນຕ່າງເວລາກັນຈະຄືກັນ ຫຼື ຕ່າງກັນແນວໃດ? ດ້ານບຸກຄົນ ຖ້າຜູ້ໃຫ້ຂໍ້ມູນປ່ຽນໄປຂໍ້ມູນຈະຄືກັນ ຫຼືແຕກຕ່າງກັນແນວໃດ?

ຂ. ດ້ານຜູ້ຄົ້ນຄວ້າ (Investigator Triangulation) ຄືການກວດສອບວ່າຜູ້ຄົ້ນຄວ້າແຕ່ລະຄົນທີ່ສຶກສາວິໄຈມີຂໍ້ມູນຕ່າງກັນແນວໃດ?

ຄ. ດ້ານທິດສະດີ (Theory Triangulation) ຄືການກວດສອບວ່າຖ້າຜູ້ຄົນຄວ້າໃຊ້ແນວຄິດທິດສະດີແຕກຕ່າງກັນຈາກເດີມຈະເຮັດໃຫ້ການຕີຄວາມໝາຍຂໍ້ມູນແຕກຕ່າງກັນຫຼາຍໜ້ອຍພຽງໃດ?

ງ. ດ້ານການເກັບຮວບຮວມຂໍ້ມູນ (Methodological Triangulation) ຄືການໃຊ້ວິທີການເກັບຮວບຮວມຂໍ້ມູນຕ່າງເຂົ້າກັນໃນການເກັບຂໍ້ມູນເລື່ອງດຽວກັນ.

3. ການວິເຄາະຂໍ້ມູນ ແມ່ນໄດ້ວິເຄາະສະຖານະການ ບໍລິບົດ ແລະ ຮູບແບບຂອງການປະຕິບັດທາງວັດທະນະທຳການສະແດງ

ລະຄອນຫຸ່ນອີ່ປ່ອກ ສູ່ການຄຸ້ມຄອງໃຫ້ຍືນຍົງ ໂດຍວິເຄາະຈາກບັນດາແຜນນະໂຍບາຍຂອງພັກທີ່ມີຕໍ່ວຽກງານການອະນຸລັກວັດທະນະທຳທ້ອງຖິ່ນ ແຕ່ລະໄລຍະ.

4. ການວິເຄາະຄວາມຄິດເຫັນຂອງປະຊາຊົນ ທີ່ມີຕໍ່ບົດບາດດ້ານການອະນຸລັກວັດທະນະທຳອີ່ປ່ອກ ແບບຍືນຍົງ.

5. ການສັງເກດ ວິໄສທັດ, ແຜນພັດທະນາ, ການຄຸ້ມຄອງ ອື່ນເປັນຫົວຂໍ້ສຳຄັນຂອງຂໍ້ສະເໜີຍຸດທະສາດການອະນຸລັກ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງການສະແດງລະຄອນຫຸ່ນອີ່ປ່ອກ ທີ່ສອດຄ່ອງກັບບົດບາດການດຳເນີນວຽກງານຂອງຊຸມຊົນເຈົ້າຂອງການສະແດງລະຄອນຫຸ່ນອີ່ປ່ອກ ໂດຍສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງອຸປະສັກ ແລະແນວທາງໃນການອະນຸລັກລະຫວ່າງໜ່ວຍງານຂອງລັດຖະບານກໍຄື ພະແນກຖະແຫຼງຂ່າວ, ວັດທະນະທຳ ແລະທ່ອງທ່ຽວ ແຂວງກັບປະຊາຊົນເຈົ້າຂອງລະຄອນຫຸ່ນອີ່ປ່ອກ.

3. ຜົນໄດ້ຮັບ

ມໍຣະດົກວັດທະນະທຳ ນາມມະທຳ ການສະແດງລະຄອນອີ່ປ່ອກກຳລັງຖືກຄຸກຄາມຈາກການປ່ຽນແປງດ້ານວັດທະນະທຳ, ການຂາດຜູ້ສືບທອດ, ແລະ ການສົ່ງເສີມທີ່ບໍ່ພຽງພໍ. ຖ້າບໍ່ມີມາດຕະການຮັກສາ ແລະ ປັບຕົວ, ມັນອາດຈະຄ່ອຍໆຫາຍໄປຈາກສັງຄົມລາວ ໂດຍສະເພາະຫຼວງພະບາງ. ສະນັ້ນ ບັນດາບັດໄຈຄຸກຄາມມໍຣະດົກວັດທະນະທຳ ນາມມະທຳ ການສະແດງລະຄອນອີ່ປ່ອກ:

- ການຂາດຜູ້ສືບທອດ - ເດັກໜຸ່ມບໍ່ສົນໃຈ ແລະ ບໍ່ຮຽນຮູ້.
- ວັດທະນະທຳຕ່າງປະເທດຮຸກຮານ - ຄົນສ່ວນຫຼາຍມັກ

ນິຍົມວັດທະນະທຳຕ່າງຊາດ.

- ຂາດທຶນ ແລະ ການສະໜັບສະໜູນ - ບໍ່ມີງົບປະມານພຽງພໍໃນການຟື້ນຟູ.

- ການເຄື່ອນຍ້າຍຂອງພົນລະເມືອງ- ຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນຂາດຄືນຮັກສາປະເພນີ.

- ປັບຕົວໃຫ້ທັນສະໄໝ - ຮູບແບບການສະແດງເກົ່າແກ່ ແລະ ບໍ່ດຶງດູດຄົນຮຸ່ນໜຸ່ມ. ຖ້າບໍ່ມີການປັບປຸງ ແລະ ສົ່ງເສີມ, ມໍຣະດົກນີ້ອາດຈະຫາຍໄປຕາມກາລະສະໄໝ. ຈາກການຄົ້ນຄວ້າພົບວ່າ

3.1 ການຮັກສາມໍຣະດົກວັດທະນະທຳ ນາມມະທຳ

ການສະແດງລະຄອນອີ່ປ່ອກ ໄດ້ຮັບການອະນຸລັກ ແລະ ຟື້ນຟູໃຫ້ຄົງຢູ່ໃນຮູບແບບດັ້ງເດີມ, ຮັບປະກັນຄວາມເປັນເອກະລັກຂອງການສະແດງ (ພູມິວົງ, 2023) ດັ່ງລຸ່ມນີ້:

- ການໃຊ້ເຄື່ອງແຕ່ງກາຍ, ໂຕຫຸ່ນ ແລະ ດົນຕີແບບດັ້ງເດີມ.
- ການສືບທອດຄວາມຮູ້ດ້ານການສະແດງ, ການເວົ້າສຳນຽງ

ສຽງພາສາ, ການຂັບ ແລະ ເລື່ອງລາວການສະແດງນິທານພື້ນເມືອງລາວ.

3.2 ການສົ່ງເສີມຜ່ານການສະແດງ

ການຈັດສະແດງລະຄອນອີ່ປ່ອກໃຫ້ແກ່ນັກທ່ອງທ່ຽວ,

ຊາວບ້ານ ແລະ ສັງຄົມເພື່ອ:

- ເຮັດໃຫ້ມໍຣະດົກວັດທະນະທຳນີ້ມີຊີວິດຊີວາ ແລະ ເປັນທີ່ນິຍົມ.

-ສ້າງລາຍຮັບໃຫ້ຊາວບ້ານຜ່ານການທ່ອງທ່ຽວ

ວັດທະນະທຳ.

3.3 ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຊຸມຊົນ

ຊາວບ້ານ, ສິລະປິນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຄູ່ຝຶກສອນລະຄອນອີ່ປ່ອກໄດ້ຮ່ວມມືໃນ:

- ການຝຶກອົບຮົມເຍົາວະຊົນຮຸ່ນໃໝ່ໃຫ້ຮູ້ຈັກສິລະປະການສະແດງນີ້.

- ການຈັດຕັ້ງງານບຸນ ແລະ ກິດຈະກຳວັດທະນະທຳເພື່ອສົ່ງເສີມການຮັກສາມໍຣະດົກວັດທະນະທຳດັ່ງກ່າວ. (ສີສຸພັນ, 2023)

3.4 ການພັດທະນາເສດຖະກິດທ້ອງຖິ່ນ

- ການທ່ອງທ່ຽວທີ່ຕິພັນກັບວັດທະນະທຳທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການສະແດງລະຄອນອີ່ປ່ອກຊ່ວຍ:

- ສ້າງວຽກເຮັດງານທຳໃຫ້ຊາວບ້ານ (ນັກສະແດງ, ຊາງ ແລະ ນັກເສບດິນຕຣີ, ຜູ້ຜະລິດເຄື່ອງແຕ່ງກາຍ, ການຜະລິດຫຸ້ນ ອີ່ປ່ອກ).

- ສົ່ງເສີມການຂາຍສິນຄ້າວັດທະນະທຳ (ເຄື່ອງຫັດຖະກຳ, ຜະລິດຕະພັນທາງວັດທະນະທຳ ໂດຍສະເພາະເຄື່ອງທີ່ລະນຶກຂອງການສະແດງ ລະຄອນອີ່ປ່ອກ).

3.5 ການຮັບຮູ້ທາງສາກົນ

- ການສະແດງລະຄອນອີ່ປ່ອກໄດ້ຮັບການຍອມຮັບໃນຖານະມໍຣະດົກວັດທະນະທຳ ນາມມະທຳ (Intangible Cultural Heritage) ຈາກ (ອົງການຍຸເນໂສກໂກ, 2003), ເຮັດໃຫ້ເປັນສິ່ງທີ່ໜ້າສົນໃຈຂອງນັກທ່ອງທ່ຽວ.

3.6 ສິ່ງທ້າທາຍ ແລະ ທິດທາງໃນອະນາຄົດ

+ ສິ່ງທ້າທາຍ:

- ການຂາດແຄນທຶນຮອນໃນການຝຶກອົບຮົມເຍົາວະຊົນ.

- ຄວາມບໍ່ສົນໃຈຈາກໄວໜຸ່ມຍັງມີໜ້ອຍ.

+ ທິດທາງແກ້ໄຂ:

- ການປະສານງານກັບອົງການສາກົນເພື່ອສະໜັບສະໜູນດ້ານທຶນ, ນັກສະແດງຮຸ່ນອາວຸໂສທີ່ມີທັກສະດ້ານການສະແດງນີ້ ເພື່ອຝຶກສອນດ້ານເຕັກນິກການສະແດງໃຫ້ແກ່ນັກສະແດງຮຸ່ນສືບທອດ ແລະ ບັນດານັກຊ່ຽວຊານດ້ານວັດທະນະທຳ ເພື່ອຄົ້ນຄວ້າ ວິໄຈ ດ້ານຕ່າງໆຂອງການສະແດງພ້ອມທັງບັນທຶກຂໍ້ມູນ (PHANNOLATH, 2023).

- ການນຳໃຊ້ສື່ດິຈິຕອນເພື່ອເຜີຍແຜ່ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ, ຄວາມສວຍສົດງົດງາມຂອງການສະແດງລະຄອນອີ່ປ່ອກ ຫຼວງພະບາງ ທີ່ມີໜຶ່ງດຽວໃນປະເທດ ໃຫ້ສັງຄົມພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດຮັບຮູ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງ.

4. ວິພາກຜົນ

ຈາກການຄົ້ນຄວ້າ ການອະນຸລັກ ມໍຣະດົກວັດທະນະທຳລະຄອນ ອີ່ປ່ອກ ຂອງຫຼວງພະບາງ ແບບຍືນຍົງເຫັນໄດ້ວ່າ ການສະແດງລະຄອນອີ່ປ່ອກ ເປັນມໍຣະດົກວັດທະນະທຳ ນາມມະທຳທີ່ສຳຄັນສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນຄຸນຄ່າປະຫວັດສາດ, ຄວາມເຊື່ອຖືຂອງຊຸມຊົນ ແລະ ວັດທະນະທຳ. ການຄົ້ນຄວ້າການອະນຸລັກຍັງຄົງພົບສິ່ງທ້າທາຍ ເຊັ່ນ: ການຫຼຸດນ້ອຍລົງຂອງຄົນຮຸ່ນໃໝ່ທີ່ມີຄວາມສົນໃຈ, ການປັບຕົວເຂົ້າໃນການປະຕິບັດໃຫ້ເຂົ້າກັບສັງຄົມສະ ໄໝໃໝ່ ແລະ ການຂາດແຫຼ່ງທຶນຊ່ວຍເຫຼືອແບບຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ມີການນຳໃຊ້ຍຸດທະສາດເພື່ອການອະນຸລັກແບບຍືນຍົງ.

ນອກຈາກນັ້ນ ການອະນຸລັກ ວັດທະນະທຳນາມມະທຳລະຄອນອີ່ປ່ອກແບບຍືນຍົງ ແມ່ນຫົວໃຈຂອງສັງຄົມລາວມັນບໍ່ພຽງແຕ່ເປັນຄວາມຈຳຈາກອະດີດ, ແຕ່ຍັງເປັນພື້ນຖານສຳຄັນໃນການສ້າງອະນາຄົດທີ່ດີງາມ ແລະ ມີຄວາມຍືນຍົງ. ດັ່ງນັ້ນ, ຄົນລາວທຸກຄົນຄວນມີສ່ວນຮ່ວມໃນການອະນຸລັກ, ສືບທອດ ແລະ ພັດທະນາມໍຣະດົກເຫຼົ່ານີ້ໃຫ້ຄົງຢູ່ຄູ່ກັບສັງຄົມ ສອດຄ່ອງກັບງານວິໄຈຂອງ (ລາບິອີ ພ້ອມດ້ວຍຄະນະ, 2018) ໄດ້ວິໄຈ ການພັດທະນາຍຸດທະສາດການອະນຸລັກ ແລະ ສົ່ງເສີມປະເພນີລົງເລຂອງອົງການປົກຄອງສ່ວນທ້ອງຖິ່ນໃນພື້ນທີ່ພະຫຸວັດທະນະທຳອຳເພີໄມ້ແກ່ນ ແຂວງບັດຕະນີ ໂດຍມີຈຸດປະສົງ ເພື່ອສຶກສາພັດທະນາການຂອງປະເພນີ ແລະ ເພື່ອສຶກສາຄວາມຄິດເຫັນຂອງປະຊາຊົນຕໍ່ບົດບາດການອະນຸລັກ ແລະ ສົ່ງເສີມປະເພນີລົງເລ ຜົນການວິໄຈພົບວ່າ ຍຸດທະສາດທີ່ເໝາະສົມກັບການອະນຸລັກ ແລະ ສົ່ງເສີມປະເພນີລົງເລ ຂອງອົງການປົກຄອງສ່ວນທ້ອງຖິ່ນຖືກກຳນົດດ້ວຍວິໄສ

ທັດການອະນຸລັກປະເພນີລົງເລ ດ້ວຍກົນໄກການຮ່ວມມືຂອງຊຸມຊົນພື້ນທີ່ອຳເພີໄມ້ແກ່ນ ຜ່ານຂະບວນການເສີມສ້າງອັດຕະລັກສະເພາະຖິ່ນທີ່ສອດຄ່ອງກັບຄວາມເປັນພະຫຸສັງຄົມແຂວງຊາຍແດນພາກໃຕ້ ເພື່ອເປັນຖານພັດທະນາມໍຣະດົກທາງວັດທະນະທຳຂອງຊາດໃຫ້ຍືນຍົງປະກອບດ້ວຍ 4 ຍຸດທະສາດໄດ້ແກ່ ສ້າງກົນໄກການມີສ່ວນຮ່ວມອະນຸລັກປະເພນີລົງເລ ເຊິ່ງເປັນພູມປັນຍາທາງວັດທະນະທຳສະເພາະຖິ່ນທີ່ປາກົດໃນພື້ນທີ່ພະຫຸລັກ, ກະຈາຍຄວາມຮັບຜິດຊອບຕາມບົດບາດໜ້າທີ່ຂອງພາກສ່ວນຕ່າງໆໃນການອະນຸລັກ ແລະ ສົ່ງເສີມປະເພນີລົງເລຢ່າງສົມບູນ, ສ້າງສັງຄົມໃຫ້ມີຄວາມເອກະພາບ ແລະ ສັນຕິສຸກດ້ວຍກົນໄກການພັດທະນາສັກກະຍະພາບການອະນຸລັກ ແລະ ສົ່ງເສີມປະເພນີລົງເລ ແລະ ກຳນົດກົນໄກການອະນຸລັກ ແລະ ສົ່ງເສີມປະເພນີລົງເລດ້ວຍຫຼັກທຳມະມາທິບານ ແລະ ໄດ້ຮັບການຍອມຮັບຕາມມາດຕະຖານສາກົນ. ວິທີການອະນຸລັກມໍຣະດົກວັດທະນະທຳນາມມະທຳ ການສະແດງລະຄອນອີ່ປ່ອກຂອງຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນຄວນສົ່ງເສີມຜ່ານລະບົບການສຶກສາ-ສົ່ງເສີມຜ່ານຄອບຄົວ ແລະ ໂຮງຮຽນ, ການຈັດພິທີກຳ ແລະ ງານບຸນປະຈຳປີ, ການຮັກສາພາສາ ແລະ ຄຳສັບທ້ອງຖິ່ນ ເຊັ່ນວ່າ: ສອນເດັກນ້ອຍໃຫ້ຮູ້ຈັກປະຫວັດຄວາມເປັນມາ, ເຕັກນິກການສະແດງ ແລະ ຄວາມໝາຍຂອງລະຄອນອີ່ປ່ອກ, ຈັດກິດຈະກຳ "ຮຽນ-ສອນ" ລະຫວ່າງຜູ້ໃຫຍ່ ແລະ ເດັກຮຸ່ນໜຸ່ມ. ການຈັດງານບຸນປະຈຳປີ ຄວນສົ່ງເສີມໃຫ້ມີການສະແດງໃນງານບຸນປະເພນີ (ເຊັ່ນ: ບຸນປີໃໝ່, ບຸນຫໍ່ເຂົ້າປະດັບດິນ ຫຼື ວັນສຳຄັນຕ່າງໆຂອງຊາດ). ດ້ານພາສາ ນຳໃຊ້ພາສາດັ້ງເດີມໃນການສະແດງ, ສົ່ງສຳຄັນຄວນສ້າງວັດຈະນານຸກົມຄຳສັບວັດທະນະທຳອີ່ປ່ອກ ເພື່ອເປັນບ່ອນສຶກສາຫາແຫຼ່ງຂໍ້ມູນ ສອດຄ່ອງກັບງານວິໄຈຂອງ (ຈິວະຈາຣຸພັດ , 2017) ໄດ້ສຶກສາ ປະຫວັດຄວາມເປັນມາ ແລະ ພັດທະນາການຂອງການສະແດງຫຸ່ນລະຄອນເລັກ ສຶກສາ ເຖິງປັດໄຈທີ່ເຮັດໃຫ້ການສະແດງຫຸ່ນລະຄອນເລັກດຳລົງຢູ່ໄດ້ໃນສັງຄົມ ລວມທັງສຶກສາເຖິງການປັບຕົວເພື່ອໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບສັງຄົມທີ່ປ່ຽນແປງໄປ ແຕ່ໃນການປັບຕົວ ແລະ ປ່ຽນແປງໄປນັ້ນກໍຍັງຄົງຮັກສາໄວ້ເຊິ່ງເອກະລັກ ຂະນົບທຳນຽມ ແລະ ຄຸນຄ່າໃນເຊິ່ງສຸນທະລີຍະສາດຂອງການສະແດງຫຸ່ນລະຄອນເລັກແບບບູຮານເອົາໄວ້ໄດ້ໂດຍການດຳລົງຢູ່ນັ້ນເປັນໄປຕາມເຫດ ແລະ ປັດໄຈ 4 ປັດໄຈ ຄື ດຳລົງຢູ່ດ້ວຍປະນີທານອັນມຸ່ງໝັ້ນໃນການສືບສານ ອະນຸລັກ ແລະ ພັດທະນາ, ດຳລົງຢູ່ດ້ວຍລາຍໄດ້ທີ່ມາຈາກການສະແດງທັງໃນໂຮງລະຄອນ ແລະ ນອກສະຖານທີ່ ທັງພາຍໃນປະເທດ ແລະ ຕ່າງປະເທດ, ດຳລົງຢູ່ດ້ວຍທຸລະກິດອື່ນໆ ເຊັ່ນ ການຜະລິດຫົວໂຂນ ເຄື່ອງປະດັບໂຂນລະຄອນສົ່ງຈຳໜ່າຍ, ຈຳໜ່າຍທິລະນິກ ແລະ ດຳລົງຢູ່ດ້ວຍການສະໜັບສະໜູນຈາກໜ່ວຍງານພາຍນອກ.

ນອກນັ້ນ, ການອະນຸລັກ ວັດທະນະທຳນາມມະທຳອີ່ປ່ອກແບບຍືນຍົງ ໂຄງການອະນຸລັກມໍຣະດົກວັດທະນະທຳ ນາມມະທຳ (Intangible Cultural Heritage), ລະຄອນອີ່ປ່ອກຖືກລວມເຂົ້າໃນ ບັນຊີມໍຣະດົກວັດທະນະທຳ ນາມມະທຳຂອງລາວ ແລະ ມີການສົ່ງເສີມໃຫ້ເປັນມໍຣະດົກທາງວັດທະນະທຳຂອງມວນມະນຸດ. ສົ່ງເສີມການສ້າງແຫຼ່ງຮຽນຮູ້ ແລະ ສູນວັດທະນະທຳ ການສ້າງ ສູນສື່ລະປະການສະແດງລະຄອນອີ່ປ່ອກ ເພື່ອເປັນແຫຼ່ງຮຽນຮູ້ສຳລັບຄົນຮຸ່ນໃໝ່ ແລະ ຕ້ອງມີການປະສານງານກັບອົງການທ້ອງຖິ່ນ ອົງການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນສອດຄ່ອງກັບງານວິໄຈຂອງ (ທະນາທິຄຸນວະນິດ , 2001) ໄດ້ຄົ້ນຄວ້າຫົວຂໍ້ ບົດບາດການອະນຸລັກສິລະປະຫຸ່ນລະຄອນເລັກຂອງສາລະນີພົນຫຼັກສູດປະລິນຍາສິລະປະສາດບັນດິດ ພາກວິຊາມະນຸດວິທະຍາ ຄະນະບູຮານຄະດີມະຫາວິທະຍາໄລສິລະປະກອນ ສຶກສາເຖິງບົດບາດ ແລະ ອຸປະສັກໃນການອະນຸລັກຫຸ່ນລະຄອນເລັກ ທີ່ຜ່ານຂະບວນການຖ່າຍທອດ ແລະ ຮຽນຮູ້ ປະກອບກັບການຂັດເກົາທາງຄວາມຄິດ ແລະ ພຶດຕິ

ກຳຕ່າງໆ ທາງການການສະແດງຫຸ່ນ, ການສ້າງ ແລະ ການພັດທະນາກິນ ໄກຂອງຫຸ່ນ ເພື່ອສະທ້ອນບົດບາດໜ້າທີ່ ແລະ ຄວາມສຳພັນຂອງຫຸ່ນ ລະຄອນທີ່ມີຕໍ່ສະມາຊິກໃນສັງຄົມໄທ ໂດຍໄດ້ສຶກສາກຸ່ມຄົນທີ່ ປະກອບໄປດ້ວຍສະມາຊິກຄະນະຫຸ່ນໂຈຫຼຍທັງສຳພັນກັນດ້ວຍລະບົບ ເຄືອຍາດ ແລະ ມີການນຳລະບົບນີ້ມາໃຊ້ເປັນພື້ນຖານສຳຄັນໃນການ ບໍລິຫານ ແລະ ເປັນແນວທາງໃນການເຮັດວຽກຂອງຄະນະທີ່ຍຶດຖືມາ ຕັ້ງແຕ່ອະດີດ ລະບົບດັ່ງກ່າວນີ້ມີຜົນສະທ້ອນມາຍັງບົດບາດໃນການ ອະນຸລັກດ້ວຍ ແລະ ຜົນແທ້ງການຖ່າຍທອດໄດ້ປາກົດໃຫ້ເຫັນມາຈົນ ເຖິງປັດຈຸບັນນີ້ ລູກຫຼານໃນຕະກຸນຍັງໄດ້ຄົງເດີນໜ້າສືບສານສິລະ ປະການສະແດງຫຸ່ນລະຄອນເລັກ ແລະ ເຜີຍແຜ່ສິລະປະການສະແດງນີ້ ສູ່ສັງຄົມ ເຖິງແມ່ນວ່າຈະມີກະແສຄວາມປ່ຽນແປງທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຍຸກ ປັດຈຸບັນ ບໍ່ວ່າຈະເປັນເຕັກໂນໂລຊີທີ່ທັນສະໄໝ ສື່ຄວາມບັນເທີງທີ່ມີ ໃຫ້ເລືອກທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ດຶງເອົາຄວາມສົນໃຈຂອງຄົນໄປຈາກ ການສະແດງມະໂຫລະສົບແບບໄທກຸ່ມຕາມ.

5. ສະຫຼຸບ

ການສະແດງລະຄອນຫຸ່ນອີ່ປ່ອກຫຼວງພະບາງ ມີຄຸນຄ່າ ແລະ ຄວາມໝາຍສຳຄັນໃນຫຼາຍດ້ານ ໃນນັ້ນມີຄຸນຄ່າທາງວັດທະນະທຳ, ຄວາມໝາຍທາງປະຫວັດສາດ, ບົດບາດທາງສັງຄົມ, ຄຸນຄ່າທາງ ເສດຖະກິດ, ການສືບທອດທາງຈິດໃຈ ຈາກການຄົ້ນຄວ້າສາມາດ ສະຫຼຸບຜົນການສຶກສາ ໄດ້ດັ່ງນີ້

ດ້ານທີ 1 ຄວາມເຂົ້າໃຈພື້ນຖານ

ການສະແດງລະຄອນຫຸ່ນອີ່ປ່ອກຫຼວງພະບາງ ມີຄຸນຄ່າ ແລະ ຄວາມໝາຍສຳຄັນຄື ຄຸນຄ່າທາງວັດທະນະທຳ, ຄວາມໝາຍທາງ ປະຫວັດສາດ, ບົດບາດທາງສັງຄົມ, ຄຸນຄ່າທາງເສດຖະກິດ, ການສືບ ທອດທາງຈິດໃຈ; ພ້ອມນັ້ນ ຈາກການຄົ້ນຄວ້າຈຶ່ງສາມາດສະຫຼຸບ ຫຼັກການອະນຸລັກແບບຍືນຍົງ ດັ່ງນີ້

ຮັກສາຄວາມເປັນເອກະລັກ - ບໍ່ປ່ຽນແປງຄຸນລັກສະນະ ດັ່ງເດີມຂອງມໍຣະດົກ ຕົວຢ່າງ: ວິຖີຊີວິດ, ສະຖາປັດຕະຍະກຳ, ພື້ນຖານຄວາມເຊື່ອ; ມີສ່ວນຮ່ວມຈາກຊຸມຊົນ - ປະຊາຊົນໃນທ້ອງຖິ່ນ ຕ້ອງໄດ້ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຕັດສິນໃຈ ແລະ ດຳເນີນການອະນຸລັກ; ປະສົມປະສານກັບການພັດທະນາ - ຄຳນຶງເຖິງການນຳໃຊ້ເທັກໂນໂລຊີ ຫຼື ນະວັດຕະກຳໂດຍບໍ່ທຳລາຍຄຸນຄ່າດັ່ງເດີມ; ເຊື່ອມໂຍງກັບການສຶກ ສາ - ສ້າງຄວາມຮັບຮູ້ໃຫ້ຄົນຮຸ່ນໃໝ່ກ່ຽວກັບຄວາມໝາຍຂອງມໍຣະ ດົກ; ສ້າງທຶນຮອນເສດຖະກິດ - ພັດທະນາການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ອື່ນໆ ໂດຍບໍ່ເຮັດໃຫ້ສິ່ງແວດລ້ອມເສື່ອມໂຊມ.

ດ້ານທີ 2 ສະຖານະການປັດຈຸບັນ

ການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ສົ່ງຕໍ່ ມໍຣະດົກລະວັດທະນະທຳ ການສະແດງລະຄອນຫຸ່ນອີ່ປ່ອກ ໃຫ້ຄົນຮຸ່ນຫຼັງ ດຳເນີນໄປຕາມ ຫຼັກການອະນຸລັກແບບຍືນຍົງ ສາມາດສະຫຼຸບຜົນການຄົ້ນຄວ້າ ຄື ການ ຄຸ້ມຄອງຢ່າງເປັນທາງການ, ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຊຸມຊົນ, ການນຳໃຊ້ ເຕັກໂນໂລຊີເຂົ້າມາຊ່ວຍ, ການປະສົມປະສານກັບການທ່ອງທ່ຽວ, ການສຶກສາ ແລະ ການຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ປັດໄຈໃດແດ່ທີ່ກຳລັງຄຸກຄາມ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ມໍຣະດົກວັດທະນະທຳ ນາມມະທຳ ລະຄອນອີ່ປ່ອກຄ່ອຍໆ ຫາຍໄປ ແມ່ນການຂາດຜູ້ສືບທອດ (ຄົນຮຸ່ນໃໝ່ບໍ່ສົນໃຈ), ຜົນກະທົບ ຈາກວັດທະນະທຳສາກົນ, ການຂາດແຫຼ່ງທຶນ ແລະ ການສະໜັບສະ ໜູນ, ການປ່ຽນແປງທາງສັງຄົມ ແລະ ເສດຖະກິດ, ການຂາດການປັບ ຕົວໃຫ້ເຂົ້າກັບຍຸກສະໄໝ.

ດ້ານທີ 3 ບົດບາດຂອງຊຸມຊົນ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມ

ບົດບາດຂອງຊຸມຊົນຕໍ່ກັບການອະນຸລັກມໍຣະດົກວັດທະນະທຳ ນາມມະທຳ ການສະແດງລະຄອນອີ່ປ່ອກຂອງຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ສາມາດ ສະຫຼຸບໄດ້ຄື ການສຶກສາ-ສົ່ງເສີມຜ່ານຄອບຄົວ ແລະ ໂຮງຮຽນ, ການ

ຈັດພິທີກຳ ແລະ ງານບຸນປະຈຳປີ, ການສ້າງເຄື່ອງມືຮັບໃຊ້ ວັດທະນະທຳ, ການພັດທະນາເປັນສິນຄ້າວັດທະນະທຳ, ການຮັກສາ ພາສາ ແລະ ຄຳສັບທ້ອງຖິ່ນ. ນອກນັ້ນ, ວິທີອະນຸລັກວັດທະນະທຳ ອີ່ປ່ອກຂອງຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ປະກອບດ້ວຍ ການສຶກສາສົ່ງຕໍ່ຮຸ່ນ, ຈັດ ງານບຸນປະຈຳປີ, ການບັນທຶກຄວາມຮູ້, ສ້າງເຄື່ອງມືວັດທະນະທຳ ແລະ ຮັກສາພາສາທ້ອງຖິ່ນ .

ດ້ານທີ 4 ການປະສົມປະສານກັບການພັດທະນາ

ຈາກການຄົ້ນຄວ້າການປະສົມປະສານກັບການພັດທະນາ

ອະນຸລັກມໍຣະດົກ ວັດທະນະທຳ ນາມມະທຳ ການສະແດງ ລະຄອນ ອີ່ປ່ອກ ສາມາດສະຫຼຸບ ດັ່ງນີ້:

ການທ່ອງທ່ຽວ ແລະ ການນຳໃຊ້ເທັກໂນໂລຊີ ສາມາດຊ່ວຍ ອະນຸລັກມໍຣະດົກ ວັດທະນະທຳ ນາມມະທຳ ການສະແດງ ລະຄອນ ອີ່ປ່ອກ ປະກອບດ້ວຍ ການທ່ອງທ່ຽວຊ່ວຍອະນຸລັກວັດທະນະທຳ, ເຕັກໂນໂລຊີຊ່ວຍບັນທຶກ ແລະ ເຜີຍແຜ່; ການປະສານງານ ລະຫວ່າງ ອົງການທ້ອງຖິ່ນ, ລັດຖະບານ ແລະ ອົງການສາກົນ ໃນການ ສົ່ງເສີມມໍຣະດົກວັດທະນະທຳ ການສະແດງລະຄອນອີ່ປ່ອກ ຫຼວງພະ ບາ ປະກອບດ້ວຍ ການຮ່ວມມືກັບ UNESCO ແລະ ອົງການສາກົນ, ໂຄງການຝຶກອົບຮົມ ແລະ ສື່ສານ, ການຈັດຕັ້ງງານບຸນ ແລະ ກິດຈະກຳ ວັດທະນະທຳ, ໂຄງການອະນຸລັກມໍຣະດົກວັດທະນະທຳ ນາມມະທຳ, ການສ້າງແຫຼ່ງຮຽນຮູ້ ແລະ ສູນວັດທະນະທຳ ແລະ ການປະສານງານກັບ ອົງການທ້ອງຖິ່ນ.

ດ້ານທີ 5 ແນວທາງສຸ່ງຄວາມຍືນຍົງ

ແມ່ນໄດ້ເນັ້ນເຖິງຄວາມສຳຄັນຂອງ ການສຶກສາ ແລະ ການ ສື່ສານ ໃນການສ້າງຄວາມຮັບຮູ້ກ່ຽວກັບມໍຣະດົກວັດທະນະທຳ ນາມມະ ທຳອີ່ປ່ອກ ຄືການສຶກສາ, ການສຶກສານ, ຜົນປະໂຫຍດຮ່ວມກັນ ແລະ ມີການວາງແຜນຍຸດທະສາດໃດແດ່ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ມໍຣະດົກ ວັດທະນະທຳ ນາມມະທຳ ສະແດງລະຄອນ ອີ່ປ່ອກຈະຍືນຍົງ ປະກອບ ດ້ວຍ ສ້າງລະບົບການສຶກສາແບບຍືນຍົງ, ນຳໃຊ້ເທັກໂນໂລຊີ ແລະ ສື່ດິ ຈິຕອນ, ສົ່ງເສີມການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຊຸມຊົນ, ພັດທະນາ ການທ່ອງທ່ຽວວັດທະນະທຳ, ຮ່ວມມືກັບອົງການສາກົນ, ຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ບັນທຶກຢ່າງເປັນລະບົບ, ສ້າງແຜນປົກປ້ອງອັນລະອຽດໃຫ້ແກ່ ການສະແດງລະຄອນອີ່ປ່ອກ ໂດຍເອົາຊຸມຊົນເປັນຫຼັກ.

6. ຂໍ້ຂັດແຍ່ງ

ຂ້າພະເຈົ້າໃນນາມຜູ້ຄົນຄວ້າ ພ້ອມດ້ວຍທີມງານຂໍປະຕິບານ ຕີນວ່າ ຂໍ້ມູນການຄົ້ນຄວ້າທັງໝົດໃນບົດຄວາມວິຊາການ ດັ່ງກ່າວນີ້ ແມ່ນບໍ່ມີຂໍ້ຂັດແຍ່ງທາງຜົນປະໂຫຍດຕໍ່ກັບພາກສ່ວນໃດ ແລະ ບໍ່ໄດ້ ເອື້ອປະໂຫຍດໃຫ້ກັບພາກສ່ວນໃດ ພາກສ່ວນໜຶ່ງ, ກໍລະນີມີການ ລະເມີດ ໃນຮູບການໃດໜຶ່ງ ຂ້າພະເຈົ້າມີຄວາມຍືນດີ ທີ່ຈະຮັບຜິດຊອບ ພຽງຜູ້ດຽວ.

7. ເອກະສານອ້າງອີງ

ຈິວະຈາຣຸພັດ, ຜ. (2017). *ປະຫວັດຄວາມເປັນມາ ແລະ ພັດທະນາ ການຂອງການສະແດງຫຸ່ນລະຄອນເລັກ ສຶກສາ ເຖິງປັດໄຈທີ່ ເຮັດໃຫ້ການສະແດງຫຸ່ນລະຄອນເລັກດຳລົງຢູ່ໄດ້ໃນສັງຄົມ ລວມທັງສຶກສາເຖິງການປັບຕົວເພື່ອໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບສັງຄົມທີ່ ປ່ຽນແປງໄປ*. ມຫາວິທະຍາໄລຂອນແກນ.

ສີສຸພັນ, ມ. (2023). ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນທ້ອງຖິ່ນຕໍ່ການ ອະນຸລັກມໍຣະດົກທາງວັດທະນະທຳນາມມະທຳຢູ່ເມືອງມໍຣະ ດົກໂລກຫຼວງພະບາງ. *ມະຫາວິທະຍາໄລ ສຸພານຸວົງ*, 15-17.

ຊາທຳມາ, ພ. (2016). *ສຶກສາຄຳຮຽກຊີ້ບ້ານໃນເທດສະບານເມືອງຫຼວງ ພະບາງ*. ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ: ວິທະຍານິພົນ ປະລິນຍາໂທ ອັກສອນສາດ ສາຂາພາສາລາວ.

- ທະນາທິຄຸນວະນິດ, ຍ . (2001). *ບົດບາດການອະນຸລັກສິລະປະທຸ່ນລະຄອນເລັກຂອງສາລະນີພື້ນຜູ້ກສຸດປະລິນຍາສິລະປະສາດບັນດິດ ພາກວິຊາມະນຸດວິທະຍາ ຄະນະບູຮານຄະດີ*.
- ພິນລິຊາ, ຄ. (2002). *ວັດທະນະທຳສັງຄົມ*. ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ: ສະຖາບັນການທະນາຄານ.
- ພູມິວົງ, ສ. (2023). *ຮູບແບບທຸ່ນ ແລະ ການສະແດງ ສູ່ການສ້າງສັນສະຕັດໂມຊັ້ນ*. ມະຫາວິທະຍາໄລຂອນແກນ: ມະຫາວິທະຍາໄລຂອນແກນ.ມະຫາວິທະຍາໄລສິລປະກອນ.
- ພະແນກຖະແຫຼງຂ່າວ, ວັດທະນະທຳ ແລະ ທ່ອງທ່ຽວ. (2021). *ໜັງສືຮັບຮອງມໍຣະດົກວັດທະນະທຳຂຶ້ນເປັນມໍຣະດົກແຫ່ງຊາດລະດັບທ້ອງຖິ່ນ*. ແຂວງຫຼວງພະບາງ.
- ຮັດຕະນະວົງ, ຫ. (1998). *ອ່ານໜັງສືຫຼວງພະບາງ*. ຫຼວງພະບາງ: ຫຼວງພະບາງ: ກະຊວງຖະແຫຼງຂ່າວ, ວັດທະນະທຳ ສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າວັດທະນະທຳ ພະແນກຖະແຫຼງຂ່າວ, ວັດທະນະທຳ ແລະ ທ່ອງທ່ຽວ.
- ລາປິອີ, ອ., ສິດທິໂຊກ, ຖ., ຮັດຕະນະມາ, ນ., ແກ້ວອຽດ, ກ., ແລະ ເຈະຫະ ປ. (2018). *ການພັດທະນາຍຸດທະສາດການອະນຸລັກ ແລະ ສົ່ງເສີມປະເພນີລືເລຂອງອົງການປົກຄອງສ່ວນທ້ອງຖິ່ນໃນພື້ນທີ່ພະຫຸວັດທະນະທຳອຳເພີໄມ້ແກ່ນ ແຂວງປັດຕະນີ*. ມະຫາວິທະຍາໄລຂອນແກນ.
<http://research.culture.go.th/medias/st162.pdf>
- ອໍລະບຸນ, ໝ. (2008). *ການພັດທະນາກັບວັດທະນະທຳ*. ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ: ວັດທະນະທຳມະຫາຊົນ ກົມວັດທະນະທຳມະຫາຊົນ ກະຊວງຖະແຫຼງຂ່າວ ແລະ ວັດທະນະທຳ.
- ອົງການຍຸເນັດສະໂກ. (2003). *ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍການປົກປັກຮັກສາມໍຣະດົກວັດທະນະທຳ ນາມມະທຳຂອງມວນມະນຸດ*.
- Creswell, J. W. (2014). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research* (4th ed.). Upper Saddle River, NJ: Merrill.
- Kamal, S. S. L. B. A. (2019). Research Paradigm and the Philosophical Foundations of a Qualitative Study. *PEOPLE: International Journal of Social Sciences*, 4, 1386-1394.
<https://doi.org/10.20319/pijss.2019.43.13861394>
- Max, W. (1968). *Basic Sociological Terms*. California: University of California Press.
- Patton, M.Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods* (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage, 532.
- PHANNOLATH. N. (2023). *Safeguarding Intangible Cultural Heritage*. vientian: National of University.
- WANWICHAI, R. (2016). *Cultural Management : A Case Study of Thai Folk Performances in Uttaradit Province*. *Journal of Cultural Approach*, 17(31): 18-30.
https://so02.tcithaijo.org/index.php/cultural_approach/article/view/58349/48124